

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN
I EKONOMIFÖRVALTNING
2008**

Grunder för fristående examen

**SPECIALYRKESEXAMEN I
EKONOMIFÖRVALTNING
2008**

© Utbildningsstyrelsen 2008

Edita Prima Oy

Helsingfors 2008

ISBN 978-952-13-3577-8 (häft.)

ISBN 978-952-13-3578-5 (pdf)

DNR **29/011/2007**
FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**
DATUM **29.11.2007**
Giltighetstid
fr.o.m. 1.1.2008 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att utfärda
föreskriften bygger
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **56/011/2001, 23.11.2001**

GRUNDERNA FÖR SPECIALYRKESEXAMEN I EKONOMIFÖRVALTNING

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för specialyrkesexamen i ekonomi-förvaltning. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.1.2008 tillsvidare.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör **KIRSI LINDROOS**
Kirsi Lindroos

Undervisningsråd **ANNE HUHTALA**
Anne Huhtala

INNEHÅLL

Kapitel 1

Fristående examina	7
1 § Anordnande av fristående examina.....	7
2 § Avläggande av fristående examen	7
3 § Grunderna för fristående examen	7
4 § Personlig tillämpning i fristående examen.....	8
5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
6 § Betyg.....	8
7 § Utbildning som förbereder för fristående examen	9

Kapitel 2

Uppbyggnaden av specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning.....	8
1 § Examensdelarna	9

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning och grunderna för bedömningen	10
1 § Utveckling av organisationens ekonomiförvaltning.....	13
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	13
Påvisande av yrkesskicklighet.....	13
Utvärderingssamtal	16
2 § Produktion och analys av bokslutsinformation.....	16
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	16
Påvisande av yrkesskicklighet.....	16
Utvärderingssamtal	18
3 § Skötsel av ekonomiförvaltningen I omstruktureringsituationer	19
Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	19
Påvisande av yrkesskicklighet.....	19
Utvärderingssamtal	20

4 §	Utveckling av strategisk ekonomistyrning	21
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	21
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	21
	Utvärderingssamtal	22
5 §	Utveckling av operativ ekonomistyrning.....	23
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	23
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	23
	Utvärderingssamtal	24
6 §	Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten	25
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	25
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	25
	Utvärderingssamtal	26
7 §	Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten.....	27
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	27
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	27
	Utvärderingssamtal	28
8 §	Skötsel och utveckling av anställningsprocessen.....	28
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	28
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	28
	Utvärderingssamtal	30
9 §	Skötsel och utveckling av löne- och belöningsystem	31
	Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen.....	31
	Påvisande av yrkesskicklighet.....	31
	Utvärderingssamtal	32

Kapitel 1

1 § Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare och ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna ingår ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

2 § Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

3 § Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, grunderna för bedömningen (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

4 § Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan, efter att ha hört bedömarna och om beslutet är uppenbart felaktigt, besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

6 § Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinandena.

7 § Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går formellt sett inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med något slag av förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV SPECIALYRKESEXAMEN I EKONOMIFÖRVALTNING

1 § Examensdelarna

Specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning består av följande delar:

Gemensam examensdel för alla:

Utveckling av organisationens ekonomiförvaltning

De valfria examensdelarna, av vilka examinanderna väljer minst två, i vilka de påvisar sitt kunnande i examensprocessen är:

- Produktion och analys av bokslutsinformation
- Skötsel av ekonomiförvaltningen i omstruktureringssituationer
- Utveckling av strategisk ekonomistyrning
- Utveckling av operativ ekonomistyrning
- Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten
- Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten
- Skötsel och utveckling av anställningsprocessen
- Skötsel och utveckling av löne- och belöningsystem

Uppbyggnaden av examen kan beskrivas på följande sätt:

Gemensam examensdel för alla examinander		
1 § Utveckling av organisationens ekonomiförvaltning		
– Uppgörande av en utvecklingsplan för ekonomiförvaltningen och val av ett utvecklingsobjekt		
– Utvecklande av kunskaperna i ekonomiförvaltning i den egna organisationen		
– Bedömning av de egna företagarfärdigheterna och -förutsättningarna		

Valfria examensdelar, av vilka examinanderna väljer minst två:

2 § Produktion och analys av bokslutsinformation	3 § Skötsel av ekonomiförvaltningen i omstruktureringsituationer	4 § Utveckling av strategisk ekonomistyrning
5 § Utveckling av operativ ekonomistyrning	6 § Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten	7 § Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten
8 § Skötsel och utveckling av anställningsprocessen	9 § Skötsel och utveckling av löne- och belönings-system	

Specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning avläggs genom att examinanderna genomför ett utvecklingsprojekt som ansluter till ekonomiförvaltning i sin egen organisation. I den gemensamma delen som är obligatorisk för alla gör examinanderna upp en utvecklingsplan för ekonomiförvaltningen som är härledd ur den egna organisationens strategi och baserar sig på strategin för ekonomiförvaltningen. Ur planen väljs sedan ett utvecklingsobjekt som ska utgöra projektet. I den andra examensdelen visar examinanderna att de kan planera, starta, genomföra och etablera ett projekt i den egna organisationen, i vilket de påvisar det kunnande som förutsätts i minst två av de valfria examensdelarna. Exempel på utvecklingsprojekt finns i de valfria examensdelarna (paragraferna 2–9) i kolumnen Sätten att påvisa yrkesskicklighet.

Examen är klar när den obligatoriska delen är avlagd och utvecklingsprojektet är genomfört så att kunnandet som förutsätts i två av de valfria delarna har påvisats under projektets gång.

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I SPECIALYRKESEXAMEN I EKONOMIFÖRVALTNING OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

Specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning är avsedd för personer som arbetar inom den privata eller offentliga sektorn som förmän, sakkunniga eller projektansvariga inom ekonomi- och personaladministration. Examinanderna ansvarar för organisationens ekonomiförvaltning i sin helhet eller för en betydande del av den och oftast också för personalhandledningen.

Målet med specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning är att examinanderna utvecklar den egna organisationens ekonomiförvaltning eller en del av den med utgångspunkt i organisationens helhetsstrategi och ur den härledda strategin för ekonomiförvaltning. Strategin genomförs så att delområdena inom ekonomiförvaltningen och de utvecklingsbehov som framträder inom dem utvärderas. Vid utveckling av ett begränsat delområde, definierar examinanderna utvecklingsprojektet tillsammans med en representant för arbetsgivaren. Examinanderna motiverar projektet med utgångspunkt i utvecklandet av den egna organisationens ekonomiförvaltning, planerar de nödvändiga åtgärderna och genomför projektet i sin organisation på det sätt som fastställs i deras plan för personlig tillämpning. Examinanderna ser med stöd av handledaren på arbetsplatsen och en representant för examensarrangören till att kunnandet som förutsätts i den valfria examensdelen påvisas. Om det inom ramen för utvecklingsprojektet inte går att påvisa kunnandet i den omfattning som examensdelen förutsätter, ska extra examenstillfälle(n) anordnas för att kunnandet ska kunna påvisas.

Alla utbildningsanordnare sörjer för att personlig tillämpning genomförs vid ansökan till och avläggande av specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning eller utbildning som förbereder för den samt vid förvärvandet av behövlig yrkesskicklighet, i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna inte deltar i förberedande utbildning ser examensarrangören till att personlig tillämpning genomförs. Den personliga tillämpningen dokumenteras noggrant och sammanställs till ett dokument om personlig tillämpning som uppdateras allt eftersom examensprocessen framskrider.

Yrkesskickligheten som krävs i examensgrunderna påvisas vid personligt tillämpade examenstillfällen, i enlighet med planen för anordnande av specialyrkesexamen i ekonomiförvaltning som examenskommissionen godkänt och i autentisk miljö, så att examinanderna heltäckande kan påvisa det kunnande som förutsätts i examensgrunderna.

Efter varje examenstillfälle utvärderar och dokumenterar bedömaren eller bedömarna examinandernas kunnande i relation till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömning för den aktuella examensdelen. Examinandernas självvärdering utgör en viktig del av examensprestationen. Dessutom håller bedömaren/bedömarna och examinanderna en separat respons- och handledningsdiskussion, där examinanderna får respons på det kunnande de påvisat.

Vid ett enskilt examenstillfälle räcker det med att en representant ur bedömningsgruppen gör en noggrant dokumenterad bedömning. I bedömningssamtalet som berör examensdelen ska dock hela bedömningsgruppen som består av tre parter delta.

Bedömningsamtalet hålls då alla examenstillfällen som ingår i examensdelen genomförts och i samtalet deltar förutom examinanderna

- en representant för arbetsgivaren som är ansvarig sakkunnig med erfarenhet av ekonomi- eller personaladministration
- en representant för arbetstagarna som är ansvarig sakkunnig med erfarenhet av ekonomi- eller personaladministration
- en representant för undervisningssektorn.

De diskuterar och utvärderar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet i förhållande till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömning i examensdelen. Examinanderna presenterar en självvärdering av sin yrkesskicklighet och hur den påvisats. Avslutningsvis håller bedömningsgruppen ett möte, där den beslutar om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och ger ett skriftligt utlåtande över sitt beslut.

I det följande presenteras i den vänstra kolumnen först kraven på yrkesskicklighet i examensdelen med **fet stil** och under det målen för bedömningen som härletts ur kraven

på yrkesskicklighet med *kursiv stil*. Under målen för bedömningen finns kriterierna för bedömningen, på basis av vilka examensprestationen bedöms. I den högra kolumnen beskrivs på vilket sätt examinanderna ska påvisa sin yrkesskicklighet och hur bedömarna utvärderar examensprestationerna.

1 § Utveckling av organisationens ekonomiförvaltning (gemensam examensdel för alla)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna gör upp en utvecklingsplan för ekonomiförvaltningen som grundar sig på organisationens strategi och väljer utgående från planen ett utvecklingsprojekt.</p> <p><i>Bedömning av den nuvarande situationen och trenden inom organisationens ekonomiförvaltning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer och drar slutsatser om den nuvarande situationen inom organisationens ekonomiförvaltning på basis av olika nyckeltal • anger de centrala intressentgrupperna och nätverksrelationerna inom organisationens ekonomiförvaltning och bedömer deras betydelse för företagets eller organisationens ekonomiförvaltning • skaffar med hjälp av sakkunniga information om trender som inverkar på organisationens ekonomiförvaltning. <p><i>Omsättning av en strategi i praktiken</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • definierar konkret vilka åtgärder som krävs inom det egna ansvarsområdet för att genomföra strategin för företagets ekonomiförvaltning • diskuterar interaktivt åtgärderna med den egna personalen och med viktiga intressentgrupper som de eventuella åtgärderna kommer att beröra. <p><i>Uppgörande av en utvecklingsplan för organisationens ekonomiförvaltning och val av utvecklingsprojekt</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • definierar utgående från visioner och strategi de centrala utvecklingsobjekten inom det egna ansvarsområdet, vid behov med hjälp av sakkunniga • ställer utvecklingsobjekten i motiverad prioritetsordning 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de i samarbete med ledningen gör upp en utvecklingsplan för ekonomiförvaltningen som baserar sig på organisationens strategi. Utgående från planen väljer de ett centralt utvecklingsobjekt som hör till det egna ansvarsområdet.</p> <p>Bedömarna följer med examinandernas arbete och bedömer det i förhållande till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömningen. Examinanderna kompletterar sina examensprestationer med utvecklingsplanen för ekonomiförvaltningen och en motivering av valet av utvecklingsprojekt. Dessa utgör en del av examensprestationerna då de bedömts.</p> <p>Bedömarna ger skriftliga utlåtanden över bedömningen. Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • gör upp en utvecklingsplan för sitt ansvarsområde, där de definierar konkreta utvecklingsåtgärder inklusive mål och tidtabeller • väljer ur utvecklingsplanen på ett motiverat sätt ett centralt utvecklingsområde som lämpar sig som utvecklingsprojekt. 	
<p>Examinanderna utvecklar kunskaperna i ekonomiförvaltning i den egna organisationen.</p> <p><i>Definiering och utveckling av kunskaperna i ekonomiförvaltning gällande olika arbetsuppgifter</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • redogör för de andra medlemmarna i organisationen för ekonomiförvaltningen i sin helhet och dess samband med de enskilda arbetsuppgifterna eller -helheterna • beskriver hurdana kunskaper om ekonomiförvaltning som krävs i de andra medlemmarnas arbetsuppgifter • planerar, utgående från de behov de observerat, inläring eller utbildning för organisationens personal och sköter om att åtgärderna genomförs i organisationen på överenskommet sätt. <p><i>Handledning och utbildning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • använder mångsidigt olika informationskällor så att de egna kunskaperna och färdigheterna hålls aktuella • utför sina uppgifter på ett inspirerande och uppmuntrande sätt och skapar positiv stämning och sammanhållning • bedömer själva hur de klarar av planerings-, handlednings- och utbildningsuppgifter och ansvarar för att upprätthålla och utveckla sina färdigheter • handlar i enlighet med arbetslagstiftningen och kollektivavtalet inom branschen • tar öppet emot och bedömer den respons de får på handlednings- och utbildningsuppgifter de utfört. 	<p>Examinanderna påvisar sitt kunnande då de handleder och utbildar personalen t.ex. vid ledningsgruppens möte eller vid inskolning samt då de förbereder sig för situationerna.</p> <p>Utvärderarna följer med examinandernas arbete och bedömer det i förhållande till kraven på yrkesskicklighet samt målen och kriterierna för bedömningen. Examinanderna kan komplettera sin examensprestation med utbildningsmaterial som de sammanställt eller material som består av respons de fått. Detta material utgör en del av examensprestationen då det bedömts.</p> <p>Utvärderarna ger skriftliga utlåtanden över bedömningen. Examinanderna gör en självvärdering av sin examensprestation.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>

Examinanderna bedömer sina egna förutsättningar att utvecklas till företagare.

Företagarens personliga egenskaper och livssituation

Examinanderna

- granskar och beskriver realistiskt och kritiskt sina egenskaper och sin livssituation med tanke på att bli företagare
- anger de personliga fördelar och risker som är förknippade med att vara företagare
- drar slutsatser om sin egen situation då det gäller att bli företagare.

Yrkeskompetens

Examinanderna

- beskriver den yrkeskompetens som behövs i företagsverksamhet
- bedömer med hjälp av sakkunnigas synpunkter hur den egna yrkeskompetensen räcker till
- bedömer sina kunskaper om branschen, konkurrensläget och intressentgrupperna
- drar utgående från det föregående slutsatser om sin yrkesskicklighet som företagare.

Bedömning av möjligheterna och riskerna i branschen

Examinanderna

- beskriver det egna företags bransch, dess aktörer och framtidsutsikterna inom den
- bedömer med hjälp av sakkunniga möjligheterna och riskerna som är förknippade med branschen
- drar utgående från det föregående slutsatser om sina egna möjligheter att fungera som företagare.

Nätverksrelationer

Examinanderna

- beskriver de viktigaste nätverken inom det egna företaget
- utnyttjar i mån av möjlighet alla tänkbara kontakter i arbetet som företagare
- bedömer med hjälp av sakkunniga möjligheterna och riskerna med att utnyttja nätverk med tanke på den egna företagsverksamheten

Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att bedöma sina egna förutsättningar att fungera som företagare. De bedömer i praktiska situationer sina egna förutsättningar att fungera som företagare, till exempel då de diskuterar med sakkunniga om sitt företagande, samlar in material om de egna förutsättningarna och då de sammanställer och presenterar utredningar och sammandrag över sin situation. Sakkunniga bedömer examinandernas arbete och ger ett skriftligt utlåtande om det.

Examinanderna kompletterar sina examensprestationer med utredningar om sina förutsättningar som företagare och med en sammanfattning och självvärdering av utvärderingsprocessen. Dessa utgör en del av examensprestationerna då de bedömts av en representant för bedömningsgruppen.

Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.

<ul style="list-style-type: none"> • drar utgående från det föregående slutsatser om utnyttjandet av nätverk. <p><i>Bedömning av de egna förutsättningarna</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör ett sammandrag av sina egna förutsättningar att fungera som företagare • överväger på basis av sammandraget vilka åtgärder de bör vidta. 	
---	--

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

2 § Produktion och analys av bokslutsinformation (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna avgör specialfrågor som berör bokslutet.</p> <p><i>Behandling av bokslutsposter</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör på ett omfattande och övergripande sätt planliga avskrivningar, bl.a. vid försäljning av bestående aktiva, behandling av avskrivningsdifferens och dess förändring samt vid ändring av avskrivningsplanen • handlägger olika typer av reserveringar och deras förändringar. 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de genomför ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta delen Produktion och analys av bokslutsinformation, kan till exempel gå ut på att examinanderna gör upp ett</p>

Tillämpning av lagstiftningen vid bokslut

Examinanderna

- beaktar specialfrågor i skattelagstiftningen då de gör upp bokslut i sin organisation
- tillämpar vid behov principerna för internationell beskattning då de gör upp bokslut i sin organisation
- beaktar specialfrågor som berör mervärdesbeskattning i bokföringen och då de gör upp bokslut i sin organisation.

Examinanderna gör upp ett koncernbokslut.

Uppgörande av ett koncernbokslut

Examinanderna

- beaktar lagstiftningen som berör koncernbokslut
- definierar när koncernförhållandet uppstått och omfattningen av koncernbokslutet
- gör upp ett koncernbokslut
- beaktar kraven i bokföringslagen och -förordningen samt övriga bestämmelser då de utarbetar koncernresultaträkning, koncernbalansräkning, bilageuppgifter till koncernbokslutet samt verksamhetsberättelse
- tillämpar vid behov internationella bokslutsstandarder i sitt utvecklingsprojekt
- tolkar koncernens nyckeltal och utnyttjar dem i sitt arbete.

Examinanderna analyserar företagets ekonomiska situation.

Ekonomisk analys av företagsverksamheten

Examinanderna

- analyserar penningflöden och tolkar analysens nyckeltal
- gör utgående från nyckeltalen utredningar som beskriver organisationens verksamhetsutveckling samt jämför och drar slutsatser om motsvarande utveckling hos företag inom samma bransch
- fastställer företagets värde.

koncernbokslut då en koncern uppstår. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen **Utveckling av operativ ekonomistyrning.**

Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.

Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunnande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.

Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.

Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.

Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.

Genomförande av ett utvecklingsprojekt

Examinanderna

- startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds
- genomför projektet på ett resultatrikt sätt
- säkrar att de nya koncept som är ett resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken
- bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det
- definierar behoven av vidareutveckling
- rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

3 § Skötsel av ekonomiförvaltningen i omstruktureringssituationer (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna tillämpar skattelagstiftningen och gemenskapslagstiftningen vid omstruktureringssituationer.</p> <p><i>Tillämpning av skattelagstiftningen</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• gör i utvalda och planerade omstruktureringssituationer kalkyler med tillhörande utredningar om hur omstruktureringen påverkar såväl företagets som företagarens beskattning• gör kalkyler och utredningar om effekterna av indirekt beskattning vid omstruktureringssituationer. <p><i>Tillämpning av gemenskapslagstiftningen</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• gör en utredning om hur gemenskapslagstiftningen påverkar den planerade omstruktureringen. <p><i>Ekonomisk analys av företagsverksamheten</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• analyserar företagets ekonomiska situation• analyserar penningflöden och tolkar analysens nyckeltal• gör utgående från nyckeltalen utredningar som beskriver organisationens verksamhetsutveckling samt jämför och drar slutsatser om motsvarande utveckling hos företag inom samma bransch• fastställer företagets värde.	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de genomför ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Skötsel av ekonomiförvaltningen i omstruktureringssituationer, kan till exempel gå ut på att examinanderna gör kalkyler för att fastställa företagets värde och analyserar dem. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Produktion och analys av bokslutsinformation.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunskande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p>

<p>Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.</p> <p><i>Genomförande av ett utvecklingsprojekt</i></p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds • genomför projektet på ett resultatrikt sätt • säkrar att de nya koncept som är ett resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken • bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det • definierar behoven av vidareutveckling • rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat. 	<p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>
---	--

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

4 § Utveckling av strategisk ekonomistyrning (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna sköter och utvecklar den egna organisationens eller enhetens strategiska ekonomistyrning.</p> <p><i>Skötsel av strategisk ekonomistyrning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• gör ekonomiska alternativa beräkningar som stödjer strategin och följer upp hur de genomförs• utnyttjar och följer med ekonomiska och funktionella prestationsmätare som beskriver kritiska framgångsfaktorer och behövs i ekonomistyrning och drar slutsatser på basis av de rapporter de fått• behandlar kalkyler och rapporter interaktivt med olika beslutsfattande parter i organisationen. <p><i>Utveckling av strategisk ekonomistyrning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• bedömer den nuvarande situationen i fråga om styrsystem och -metoder som stödjer långsiktig ekonomistyrning och kartlägger de utvecklingsbehov som ingår i strategin• utvecklar kalkyler jämte uppföljningsrapporter för strategisk ekonomistyrning• drar nytta av möjligheterna med elektronisk ekonomiförvaltning i utvecklingsarbetet.	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de genomför ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Utveckling av strategisk ekonomistyrning, kan till exempel gå ut på att examinanderna reder ut lönsamheten av en omfattande investering och gör upp ett grundat beslutsförslag som berör finansieringen av investeringen. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Produktion och analys av bokslutsinformation.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunskande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p>

<p>Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.</p> <p><i>Genomförande av ett utvecklingsprojekt</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds • genomför projektet på ett resultatrikt sätt • säkrar att de nya koncept som är ett resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken • bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det • definierar behoven av vidareutveckling • rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat. 	<p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>
--	--

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

5 § Utveckling av operativ ekonomistyrning (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna sköter och utvecklar den egna organisationens eller enhetens operativa ekonomistyrning.</p> <p><i>Utveckling av operativ ekonomistyrning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör ekonomiska alternativa beräkningar som stödjer den operativa verksamheten, till exempel prissättningskalkyler och olika budgeter, och följer upp dem i praktiken • utarbetar uppföljningskalkyler och -rapporter om kostnader och lönsamhet som stödjer den operativa verksamheten och beslutsfattandet samt analyserar dem • behandlar operativa kalkyler och rapporter interaktivt med olika beslutsfattande parter i organisationen. <p><i>Utveckling av operativ ekonomistyrning</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • bedömer den nuvarande situationen i fråga om styrsystem och -metoder som stödjer operativ ekonomistyrning och kartlägger de utvecklingsbehov som ingår i strategin • utvecklar kalkyler jämte uppföljningsrapporter för operativ ekonomistyrning • drar nytta av möjligheterna med elektronisk ekonomiförvaltning i utvecklingsarbetet. 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de genomför ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Utveckling av operativ ekonomistyrning, kan till exempel gå ut på att examinanderna implementerar rapporteringssystemet i ett förvärvat dotterbolag i koncernen. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunskande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p>

Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.

Genomförande av ett utvecklingsprojekt

Examinanderna

- startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds
- genomför projektet på ett resultatrikt sätt
- säkrar att de nya koncept som är ett resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken
- bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det
- definierar behoven av vidareutveckling
- rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat.

Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

6 § Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna planerar, sköter och utvecklar finansieringsverksamheten i den egna organisationen eller inom det egna ansvarsområdet.</p> <p><i>Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> organiserar betalningsrörelsen och penninghanteringen i sin organisation eller inom sitt ansvarsområde genom att effektivt utnyttja moderna dataprogram och de möjligheter finansiären erbjuder gör och följer upp finansieringsbudgeter och likviditetsprognoser för att säkra en tillräcklig likviditet utvecklar uppföljningsmetoderna i fråga om likviditet svarar för upprätthållandet av garantiregistret och rapporterar om ansvarsförbindelser tolkar och analyserar nyckeltal i anslutning till finansiering och gör utgående från dem utvecklingsförslag om finansiering. <p><i>Jämförelse och val av finansieringsalternativ</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> utreder för- och nackdelarna för den egna organisationen med de viktigaste finansieringsformerna på penning- och kapitalmarknaden utreder risker, kostnader och garantier i fråga om olika finansieringsformer, också valutafinansiering utreder eventuella skattepåföljder som ansluter till finansieringsbeslut ger motiverade förslag om olika finansieringsalternativ så att beslut kan fattas beaktar i de föregående jämförelserna hur olika finansieringsformer påverkar organisationens resultat- och balansräkning. 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet då de genomför ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten, kan till exempel gå ut på att examinanderna utvecklar organisationens finansieringsbudgetering jämte uppföljningssystem. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Utveckling av operativ ekonomistyrning.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examens-tillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunnande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p>

Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.

Genomförande av ett utvecklingsprojekt

Examinanderna

- startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds
- genomför projektet på ett resultatrikt sätt
- säkrar att de nya koncept som är resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken
- bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det
- definierar behoven av vidareutveckling
- rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat.

Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.

Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

7 § Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna planerar, sköter och utvecklar investeringsverksamheten i den egna organisationen eller inom det egna ansvarsområdet.</p> <p><i>Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> organiserar och utvecklar investeringsverksamheten i sin organisation eller inom sitt ansvarsområde genom att effektivt utnyttja moderna dataprogram och experter på investeringsverksamhet utvecklar uppföljningssystem för att göra det möjligt att reagera på riskerna som berör investeringsverksamheten. <p><i>Jämförelse och val av investeringsalternativ</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> utreder för- och nackdelarna för den egna organisationen med de viktigaste investeringsformerna på investeringsmarknaden utreder risker, kostnader och avkastning i fråga om olika investeringsformer utreder möjligheterna att förebygga risker ger motiverade förslag om olika investeringsalternativ så att beslut kan fattas beaktar i de föregående jämförelserna hur olika investeringsformer påverkar organisationens resultat- och balansräkning. <p>Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.</p> <p><i>Genomförande av ett utvecklingsprojekt</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att genomföra ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Skötsel och utveckling av investeringsverksamheten, kan till exempel gå ut på att examinanderna gör upp en investeringsplan för organisationen. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Skötsel och utveckling av finansieringsverksamheten.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunnande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då</p>

<ul style="list-style-type: none"> • genomför projektet på ett resultatrikt sätt • säkrar att de nya koncept som är resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken • bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det • definierar behoven av vidareutveckling • rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat. 	<p>den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>
---	---

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

8 § Skötsel och utveckling av anställningsprocessen (valfri examensdel)

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna sköter och utvecklar de åtgärder som är aktuella då ett arbetsförhållande inleds.</p> <p><i>Skötsel och utveckling av åtgärderna i samband med rekrytering</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • gör upp en personalbudget 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att genomföra ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Skötsel och utveckling av anställnings</p>

<ul style="list-style-type: none"> • planerar, genomför och utvecklar arbetsuppgifterna som föregår rekrytering • genomför rekryteringsprocessen i organisationen enligt överenskomna tillvägagångssätt • tillämpar arbetsavtalslagen samt lagarna om jämställdhet och likabehandling i samband med rekrytering • utvecklar rutinerna som ansluter till rekrytering och anställning. <p><i>Skötsel och utveckling av åtgärderna i anslutning till anställning</i></p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • sköter åtgärderna som anknyter till anställningsprocessen i enlighet med arbetslagstiftningen och kollektivavtalen • organiserar och utvecklar inskolningen av ny personal • beaktar personalens utveckling då de sköter personaladministrativa uppgifter • sköter vid behov internationella anställningsfrågor i personal- och löneadministrationen • följer upp personalbudgeten • tolkar och analyserar nyckeltal i anknytning till personalfrågor. <p>Examinanderna sköter och utvecklar de åtgärder som är aktuella då ett arbetsförhållande avslutas.</p> <p><i>Skötsel av åtgärderna i anslutning till avslutande av arbetsförhållande</i></p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • utför åtgärderna i samband med avslutande av arbetsförhållanden i olika situationer • sköter om att arbetsförhållanden avslutas i enlighet med lagstiftning och kollektivavtal • utvecklar vid behov åtgärderna i anslutning till avslutande av arbetsförhållande. 	<p>processen, kan till exempel gå ut på att examinanderna utvecklar systemet för personalbudgetering.</p> <p>Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Utveckling av operativ ekonomistyrning.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunnande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>
--	---

Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.

Genomförande av ett utvecklingsprojekt

Examinanderna

- startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds
- genomför projektet på ett resultatrikt sätt
- säkrar att de nya koncept som är resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken
- bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det
- definierar behoven av vidareutveckling
- rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat.

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på utvärderingssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

Krav på yrkesskicklighet, mål och kriterier för bedömningen	Påvisande av yrkesskicklighet
<p>Examinanderna utvecklar lönesystemen.</p> <p><i>Fastställande av löner</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • tillämpar kollektivavtal och gällande lagstiftning då de fastställer en arbetstagares lön • deltar i bedömningen av kravnivån på personalens arbetsuppgifter i företaget • fastställer hur kravnivån påverkar lönen. <p><i>Utveckling av lönesystemen</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar företagets eller organisationens lönesystem så att det motsvarar överenskommen kompetensklassificering • utvecklar de lönesystem och personaladministrativa (data)system som används i företaget. <p>Examinanderna utvecklar belöningsystemen.</p> <p><i>Utveckling av belöningsätten</i> Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • planerar belöningsystem och -sätt som har sporrande effekt • utvecklar rutiner, enligt vilka de planerade belöningsystemen tas i användning • gör utredningar om hur belöningsystemen påverkar personalkostnaderna och personalens motivation. 	<p>Examinanderna påvisar sin yrkesskicklighet genom att genomföra ett utvecklingsprojekt, i vilket de uppfyller kraven på yrkesskicklighet i två av de valfria examensdelarna.</p> <p>Projektet, som kan innefatta examensdelen Skötsel och utveckling av löne- och belöningsystem, kan till exempel gå ut på att examinanderna utvecklar sporrande löne- eller belöningsystem. Vid genomförandet av detta projekt kan examinanderna också påvisa sin yrkesskicklighet i examensdelen Skötsel och utveckling av anställningsprocessen.</p> <p>Om det vid uppgörandet av examinandernas plan för personlig tillämpning framgår att alla krav på yrkesskicklighet i examensdelen inte heltäckande blir beaktade i projektet, ska så många examenstillfällen planeras och genomföras i examinandernas arbetsmiljö att hela den yrkesskicklighet som förutsätts i examensgrunderna blir påvisad.</p> <p>Bedömarna följer med och utvärderar projektgenomförandet samt utvärderar skriftligt examinandernas kunnande. Examinanderna skriver även en rapport om projektgenomförandet, som utgör en del av examensprestationerna då</p>

<p>Examinanderna genomför ett projekt som utvecklar funktionerna inom organisationens eller enhetens ekonomiförvaltning.</p> <p><i>Genomförande av ett utvecklingsprojekt</i></p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • startar och organiserar ett utvecklingsprojekt genom att mångsidigt utnyttja de resurser och den know-how som står till buds • genomför projektet på ett resultatrikt sätt • säkrar att de nya koncept som är resultat av utvecklingsprojektet omsätts i praktiken • bedömer kritiskt projektet och sin egen funktion i det • definierar behoven av vidareutveckling • rapporterar skriftligt och muntligt om projektet till representanter för sådana intressentgrupper som det ur projektets synvinkel är befogat. 	<p>den bedömts av en representant för arbetsgivaren.</p> <p>Examinanderna gör en självvärdering av sina examensprestationer.</p> <p>Utlåtandena, de bedömda dokumenten och examinandernas självvärdering bifogas till bedömningsmaterialet.</p>
---	---

Utvärderingssamtal

Då examinanderna har påvisat sin yrkesskicklighet vid examenstillfällena hålls ett utvärderingssamtal, i vilket examinanderna och bedömningsgruppen deltar.

Examinanderna presenterar vid samtalet de bedömningar de fått vid de enskilda examenstillfällena, sina egna självvärderingar och de bedömda dokument som berör examensprestationerna. Examinanderna och bedömarna diskuterar tillsammans examinandernas yrkesskicklighet utgående från bedömningarna och dokumenten.

Som avslutning på bedömningssamtalet håller bedömningsgruppen ett möte, där den noggrant och mångsidigt bedömer yrkesskickligheten som examinanderna påvisat. Slutligen beslutar bedömningsgruppen om den ska föreslå för examenskommissionen att examensdelen godkänns eller underkänns och motiverar skriftligt sitt beslut.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi